Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA	
CÓDIGO	
MATERIA	Movemento
DISCIPLINA	Movemento Expresivo II
TITULACIÓN	**Titulación Superior en Arte Dramática**
ESPECIALIDADE	Interpretación
ITINERARIO	
CURSO	1º (2º cuadrimestre)
CRÉDITOS ECTS	6
CARÁCTER	Obrigatoria
DEPARTAMENTO	Interpretación
CENTRO	ESAD de Galicia
COORDINADOR/A	Alba Blanco Dorrego
DOCENTES	**Nome e apelidos:** Alba Blanco Dorrego **Horario titorías:** https://esadgalicia.com/profesorado/ **Despacho:** D2 **Contacto:** albablancoesad@edu.xunta.es
DESCRICIÓN	Estudo da linguaxe expresiva e comunicativa non verbal do corpo.Adestramento corporal. Sensibilización psicosomática. Conciencia do corpo por medio da vivencia do movemento.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Movemento expresivo I
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego X Castelán X Inglés

2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DE TITULACIÖN	
T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T7	Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.
T10	Liderar e xestionar grupos de traballo.
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN	
X1	Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento de ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para a propia motivación e a organización nos procesos creativos.
X2	Comprender psicoloxicamente e empatizar para entender e sentir as vidas, situacións e personalidades alleas, utilizando de maneira eficaz as súas capacidades de imaxinación, intuición, intelixencia emocional e pensamento creativo para a solución de problemas; desenvolvendo a súa capacidade para pensar e traballar con flexibilidade, adaptándose ás demais persoas e ás circunstancias cambiantes do traballo, así como a conciencia e o uso saudable do propio corpo e o equilibrio necesario para responder aos requisitos psicolóxicos asociados ao espectáculo.
X3	Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.
X5	Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

	adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.
X8	Vincular a propia actividade teatral e escénica a outras disciplinas do pensamento científico e humanístico, ás artes en xeral e ao resto de disciplinas teatrais en particular, enriquecendo o exercicio da súa profesión cunha dimensión multidisciplinar.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE	
EI1	Dominar os recursos expresivos necesarios para o desenvolvemento de procesos de interpretación, actuación e representación, no ámbito escénico e audiovisual.
EI2	Participar na creación da partitura escénica e/ou personaxe,escénico ou audiovisual, e interpretalo adecuadamente, a través do dominio das diferentes técnicas interpretativas.
EI3	Integrar e interactuar coas restantes linguaxes e códigos que conforman o espectáculo escénico ou audiovisual.
EI5	Concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.

3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA	**COMPETENCIAS VINCULADAS**
1. Preparar o corpo como ferramenta de traballo actoral	X1; X2; X3; X5; EI1; EI5
2. Desenvolver a percepción a través do corpo, potenciando a escoita e a resposta aos diferentes estímulos.	X5; X8; EI3
3. Valorar o proceso no traballo de aula.	X1; X2; X3; X5; X8; T1;T3; T 7; T10
4. Potenciar as capacidades creativas e expresivas	EI1; EI2; EI3; EI5; X5;
5. Discernir os elementos que interveñen no proceso de creación corporal.	T1;T3; T 7; T10; X1; EI5
6. Afondar na creación corporal desde un punto de vista analítico e critico.	T 7; X1; X3
7. Desenvolver a capacidade creativa con distintos materiais de traballo.	X5; X8; EI2; EI3
8. Comprender o valor do traballo en grupo.	T 7; T10; X2
9. Recoñecer as potencialidades de composición colectiva valorando o traballo individual.	T 7; T10; X1; EI2
10.Responsabilizar ao alumnado dos estados psicosomáticos precisos para o feito escénico	X1; X2; X3; EI1

4. CONTIDOS

TEMAS	**SUBTEMAS**	**HORAS**
1. TOMA DE CONCIENCIA DO FACTOR FORZA	- Ton muscular. - Centro de gravidade. - Antagonismo muscular. - Relaxación: Distensión controlada. Afrouxamento relaxamento. - Forza de gravidade e as súas resonancias.	15
2. OS MODOS DE MOVEMENTO	- Segmentado - Articulado - Con recorrido - Ondulatorio	15
3. CALIDADES DO MOVEMENTO	As catro calidades elementais do movemento por Marta	21

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

	Schinca	
4. AS OITO ACCIÓNS BÁSICAS DO ESFORZO	As oito acción básicas do esforzo por Rudolph von Laban. - Accións básicas e as súas resonancias - Composición física da personaxe. Actitudes psico-físicas dende os diferentes factores do movemento.	15
5. O CAMIÑAR	- Relacións intracorporais derivadas do camiñar - O camiñar na construcción da personaxe.	9
	TOTAL SESIÓNS	**90**

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE

Actividade / Número de horas	**Presencial (horas)**	**Non presencial (horas)**	**Total**
Actividades introdutorias	5	5	10
Exposición maxistral			
Exposición práctico-teórica	5	5	10
Práctica individual	30	40	70
Práctica colectiva	30	20	50
Obradoiro			
Seminarios			
Actividades complementarias		10	10
Outros			
Titorías individuais	5		5
Titorías de grupo	5		5
Actividades de avaliación. Probas	5	5	10
Actividades de avaliación. Presentacións / mostras	5	5	10
Actividades de avaliación. Revisión			
TOTAL	90	90	180
PORCENTAXE	50%	50%	100%

6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSINANZA E APRENDIZAXE

Actividades	**Descrición**
Descrición	Descrición
Exposición práctico-teórica	Exposición por parte do docente e/ou alumnado ante un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun proxecto, exercicio ou problema.
Práctica individual	O alumnado desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices esupervisión do profesor.
Práctica colectiva	O alumnado desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor de xeito grupal.
Metodoloxía integradora: Aprendizaxe colaborativa	Enfoque interactivo de organización do traballo no cal os alumnos son responsables da súa aprendizaxe a da dos seus compañeiros nunha estratexia de corresponsabilidade para acadar metas e incentivos de grupo.
Titorías individuais	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/ desenvolvemento de actividade da materia e do proceso de aprendizaxe.
Titorías de grupo	Entrevista que o grupo fai co profesor da materia para asesoramento/ desenvolvemento de actividade da materia e do proceso de aprendizaxe.
Presentacións / mostras	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo, desenvolvidas nun espazo de representación

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

	con público.
Actividades complementarias	Documento elaborado polo estudante que recompila información sobre as
Cartafol; dossier	experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación.
7. ATENCIÓN PERSONALIZADA	
Seguimento	Farase un seguimento personalizado, facendo un análise de cada caso específico e resolvendo cada casuística da forma mais adecuada.
Orientación	Orientación respecto ás dúbidas e inquedanzas que xurdan en cada caso.
8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN	

8. 1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	**Competencias avaliadas**	**Ponderación**
Actividades teóricas. - *Participación a partir da reflexión verbal nas clases* onde se valorará a comprensión dos coñecementos e a súa capacidade de aplicalos os diferentes contextos. - *Probas e traballos teóricos:* - Memoria reflexiva da aprendizaxe - Lecturas e traballos escritos sobre libros e artigos da bibliografía. - Reflexións escritas sobre a experiencia da práctica na clase u outra actividade teórica. - Exames escritos u orles sobre os fundamentos teóricos da asignatura.	EI1, X3,X5, X1, T1,	30%
Actividades prácticas. - *Práctica diaria na clase:* Participación na práctica diaria de clase, composta por procesos de traballo corporal conducidos polo profesor para o descubrimento das ferramentas expresivas e comunicativas: - *Probas prácticas:* Probas prácticas finais como resultado da integración das ferramentas adquiridas.	EI1,EI2, EI3, EI5, X2,T10,T7,T3	40%
Outras actividades formativas de carácter obrigatorio: Conferencias, espectáculos, mostras ou visionados de material audiovisual propostas pola docente para completar a actividade lectiva.	X8,X1	10%
Actitude: Participación e actitude na clase. Control de asistencia a clase.	X1	20%
Total		100%

8.2. Avaliación extraordinaria		
Ferramenta / actividade	**Competencias avaliadas**	**Ponderación**

XUNTA DE GALICIA

ESAD GALICIA
Escola Superior de Arte Dramática

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

Probas prácticas: Presentación de tres exercicios prácticos a presentar:individual, parella e grupo de mínimo tres persoas, sobre diferentes aspectos da asgnatura e utilizando procedementos de improvisación. Será requisito indispensable concertar unha titoría ca docente para a asignación do bloque temático e demáis instruccións do exame. Incorporación a práctica das propostas da profesora.	EI1,EI2, EI3, EI5, X2,T10,T7,T3	50%
Probas escritas: Entrega dun traballo a modo de análise e memoria sobre cada exercício práctico presentado. A memoria deberá presentarse impresa. Extensión mínima 10 páxinas. Tamaño de letra Times Román 12, interlineado sinxelo. Cada exercicio terá a súa memoria correspondinte. Examen teórico verbal ou escrito a elección da docente, composto por 10 preguntas sobre os fundamentos teóricos da asignatura.	EI1, X3,X5, X1, T1,X1,X8	20%
Probas orais: Respostas e defensa as preguntas da professora sobre os traballos presentados.	EI1, X3,X5, X1, T1	30%
Total		100%

8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Presentación dun exercicio práctico individual sobre o bloque temático que defina previamente a docente. A duración aproximada será de 3 a 5 minutos. Será requisito indispensable concertar unha titoría ca docente para a asignación de dito bloque. No caso de que dito alumno/a acumulase mais do 50% de faltas aplicaranse as ferramentas descritas na avaliación extraordinaria. Incorporación a práctica das propostas da profesora.	EI1,EI2, EI3, EI5, X2,T10,T7,T3	50%
Probas escritas: Entrega dun traballo a modo de análise e memoria sobre	EI1, X3,X5, X1, T1,X1,X8	30%

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

os exercicios prácticos presentados. A memoria deberá presentarse impresa. Extensión mínima 10 páxinas. Tamaño de letra Times Román 12, interlineado sinxelo. Cada exercicio terá a súa memoria correspondinte.		
Probas orais: Respostas e defensa as preguntas da profesora.	EI1, X3,X5, X1, T1	20%
	Total	100%

9. MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS CON MOTIVO DO COVID

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a ESAD de Galicia establece unha planificación extraordinaria que se **ACTIVARÁ NO MOMENTO EN QUE A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA O DETERMINE**, atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da presente programación docente. No suposto de que se produza unha emerxencia, a presente programación non sufrirá máis modificación que a derivada da necesidade de articular unha avaliación non presencial, para o que se establecerán as adaptacións necesarias nas actividades e ferramentas de avaliación, en relación coas competencias que se indican e coa ponderación que se sinala.

Para o caso da avaliación non presencial de toda a disciplina, as ferramentas e actividades de avaliación serán as seguintes:

9.1 FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN. Non presencial

9.1.1 Avaliación ordinaria

Actividades teóricas: Participación a partir da reflexión verbal nas clases onde se valorará a comprensión dos coñecementos e a súa capacidade de aplicalos os diferentes contextos. Probas e traballos teóricos: - Lecturas e traballos escritos sobre libros da bibliografía. - Reflexións escritas sobre a experiencia da práctica na clase u outra actividade teórica.	EI1, X3,X5, X1, T1,	30%
Actividades prácticas: - Práctica prevista na clase adaptada a medios telemáticos ou de grabación en soporte de vídeo. - Probas prácticas grabadas ou a través de videochamada. - Asistencia, participación e actitude nas conexións virtuais.	X5,X2,T1,T3,T7, T10	30%
Outras actividades formativas de carácter obrigatorio: Visionados de	X8,X1	10%

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

material audiovisual proposto pola docente para completar a actividade lectiva.		
Actitude		30%
Total		100%
9.1.2 Avaliación extraordinaria (ou ordinaria sen avaliación continua). Non presencial		
Ferramenta / actividade	**Competencias**	**Ponderación**
Probas prácticas: Presentación dun exercicio práctico individual sobre o bloque temático que defina previamente a docente. A duración aproximada será de 3 a 5 minutos. Será requisito indispensable concertar unha tutoría telemática ca docente para a asignación de dito bloque. O material entregarase en soporte dixital mediante plataformas coma wetransfer o correo electrónico facilitado pola docente. No caso de que dito alumno/a acumulase mais do 50% de faltas a proba práctica consistirá nun ou varios exercicios prácticos nos que se aprecie o uso e a asimilación dos contidos da asignatura. Valoración da posibilidade de realizar a proba en directo coa incorporación a práctica das propostas ou consideracións da profesora.	EI1,EI2, EI3, EI5, X2,T10,T7,T3	50%
Probas escritas: Entrega dun traballo a modo de análise e memoria sobre os 7oordenado prácticos presentados. A memoria deberá presentarse impresa. Extensión mínima 10 páxinas. Tamaño de letra Times Román 12, interlineado sinxelo. Cada 7oordenad terá a súa memoria 7oordenador77e.	ED1,ED2,ED3,E D5,X1,X2,X3,X4, X8,T8,T15	20%
Probas orais: Respostas e defensa as preguntas da profesora en sesión telemática.	T8,T11,T15	30%

No caso de que o 7oordena se produza iniciado xa o curso escolar, o 7oordenador7 combinará a avaliación do traballo presencial do alumnado coa avaliación do traballo non presencial, determinando as ferramentas (presenciais e non presenciais) a utilizar e a ponderación das mesmas.

AS PRESENTES MEDIDAS PODERÁN SER OBXECTO DE MODIFICACIÓN EM FUNCIÓN DAS DIRECTRICES OU INTRUCIÓNS QUE POIDA FACER PÚBLICAS A ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA, QUE SE COMUNICARÁN EM TEMPO E FORMA AO ALUMNADO POLAS CANLES HABITUAIS (PÁXINA WEB E CORREO ELECTRÓNICO).

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

10. OBSERVACIÓNS / RECOMENDACIÓNS

- **Abordar o proceso de aprendizaxe sen prexuízos**
- Cumplir cas **normas de hixiene**
- Adecuar a **roupa de traballo**
- **Compromiso** co traballo pola conta do alumno/a no caso de que fora 8oordenado para continuar a marcha do grupo nin a práctica docente. Os procedementos propios da avaliación continua baséanse na frecuencia, a progresión e a práctica em grupo, polo que a 8oordenador é 8oordenador.
- **Puntualidade**. Entrar a 8oorde 8oordenador8 e non saír antes, empregar os 8oordenado e as taquillas para cambiarse de roupa e gardar os obxectos persoais, non comer na aula e utilizar o móvil fora da aula e do 8oorden da 8oorde. Os 8oordenador poderán cerrar a porta unha vez iniciada a sesión. Cando o alumno non 8oorden á totalidade da 8oorde, contabilizarase como falta de 8oordenador.
- Será requisito indispensable a presentación por escrito dun informe médico no caso de aqueles 8oorde/ as que aleguen algunha lesión, enfermidade ou patoloxía o 8oordenador/a do curso ou os docentes que o requiran.

11. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS

EL LENGUAJE CORPORAL

Título: **Marta Schinca, Precursora del Teatro de Movimiento. Vol I. Manual del método Schinca de expresión corporal**
Autor: FERRARI, HELENA
Editorial: Fundamentos Resad, Madrid, 2017
Título: **Marta Schinca, Precursora del Teatro de Movimiento. Vol II. Los espectáculos de la compañía.**
Autor: FERRARI, HELENA
Editorial: Fundamentos Resad, Madrid, 2019
Título: **Schinca Teatro de movimiento. (tesis doctoral)**
Autor: FERRARI, HELENA
Editorial: Schinca-Vision libros. Madrid, 2014
Título: **El cuerpo elocuente**
Autor: HARTNOLL, ANNE DENIS
Editorial: Fundamentos Resad, Madrid, 2014
Título: **El arte de crear danzas**
Autor: HUMPREY, DORIS
Editorial: Editorial Eudeba, Buenos Aires
Título: **The Mastery of movement.(El dominio del movimiento)**
Autor: LABAN, RUDOLPH
Editorial: Dance books Ltd. Alton, Hampsire, 1980. (En castellano) Ed. Fundamentos. Título: **Expresión Corporal. Técnica y Expresión del movimiento**
Autor: SCHINCA, MARTA
Editorial: Wolters Kluwer. Madrid, 2011

PUBLICACIONES DE ARTÍCULOS

Título: **Cuerpos en escena**.
Editorial: Editorial fundamentos. Manuales RESAD. Madrid, 2009.
Título: **Cuadernos del Estudio Schinca. Número 0.**
Editorial: Estudio Schinca Editorial. Madrid 2011.
Título: **Cuadernos del Estudio Schinca Número 1.**
Editorial: Estudio Schinca Editorial. Madrid 2016.
Título: **Physical Theatres, A critical reader.**
Editorial: Routledge press. New York, 2007
Título: **Revista Máscara. Numeros 13-14.**

Rúa Poza Cabalo, s/n
36212 VIGO (Pontevedra)
T: 986 246 399 · F: 986 138 075
esad.galicia@edu.xunta.es
www.esadgalicia.com

Editorial: Editorial Escenología A.C. Mexico, Julio 1993.

12. OTROS MATERIALES Y RECURSOS DIDÁCTICOS

Ordenador y acceso a internet

Medios digitales establecidas según normativa para correo electrónico, repositorios y Plataformas realizar las tutorías o encuentros digitales.

Se proporcionarán artículos y documentos para su lectura, consulta y estudio a través de enlaces web, Google Drive y/o plataforma Moodle además de la propia Biblioteca del centro.

Las sesiones prácticas podrán grabarse en video como recurso exclusivo para el estudio y el ejercicio de la evaluación. Dichas grabaciones estarán sujetas a la legislación sobre protección de datos y derechos de imagen de los participantes.

Material personal de protección sanitaria: mascarilla, guantes y gel hidroalcohólico.

Material de trabajo personal: esterilla de trabajo y toalla